Република Северна Македонија
КОМИСИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ
И ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА

ОКСЗД

Republika e Maqedonisë së Veriut
KOMISIONI I PARANDALIMIT
DHE I MBROJTJES NGA DISKRIMINIMI

Архивски број: 08- 283/1
01-03-2024 година

Постапувајќи по претставката бр. 08-755/1 од 26.10.2023 година, поднесена од [redacted] Скопје против [redacted] од Гевгелија за сторена дискриминација врз основа на етничка припадност во областа на јавно информирање и медиуми, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација (во натамошниот текст: Комисијата) врз основа на член 27 став 1 од Законот за спречување и заштита од дискриминација („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 258/2020), на 06.07.2023 година го донесе следното:

МИСЛЕЊЕ

СЕ УТВРДУВА ВОЗНЕМИРУВАЊЕ врз основ на етничка припадност сторено од страна на [redacted] од Гевгелија во областа на јавно информирање и медиуми кон граѓани на Република Северна Македонија со бугарско национално самосознание.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

До Комисијата за спречување и заштита од дискриминација на ден 26.10.2023 година е доставена претставка бр. 08-755/1 од страна на [redacted] Скопје. Во претставката подносителот тврди дека е сторена дискриминација по основ на етничка припадност во областа на јавно информирање и медиуми врз граѓани на Р. С. Македонија со бугарско национално самосознание од страна на [redacted] како одговорно лице, односно сопственик на интернет порталот – интернет страната [redacted] и следствено на нејзината профил-страна [redacted] на социјалната мрежа „FACEBOOK“. Во прилог подносителот доставува извадок принт-слика од [redacted] со податоци за сопственост на поддоменот [redacted] согласно кои како сопственик е наведено лицето [redacted]

Имено, подносителот навел дека [redacted] на страната [redacted] на социјалната мрежа „FACEBOOK“ на 01.09.2023 година направил објава со содржина со која според подносителот на претставката, тој шири омраза, раздор и нетрпеливост со што повикал, поттикнал и охрабрил дискриминација во смисла на член 9 од Законот за спречување и заштита од дискриминација и сторил вознемирување согласно член 10 став 1 од истиот закон врз основа на потекло, национална и етничка припадност, конкретно кон граѓани на Р. С.

Македонија со бугарска самосвест, со што го повредил нивното достоинство. Со таквите објави, според подносителот, именуваниот ги дерогирал одредбите за заштита на основните човекови права и слободи загарантирани со Уставот на РСМ, меѓународните правни акти ратификувани од Собранието на РСМ.

Подносителот во претставката приложува принт копија во слика од објавената содржина на [redacted] на истата страна на социјалната мрежа „FACEBOOK" на 01.09.2023 година која гласи:

„Па дали се здрави? Кој дозволил изградба на хидроцентрали на СРЕД НАЦИОНАЛЕН ПАРК? Истата фирма ќе го руши и Кожуф за да гради хидроцднтрали. Советот на Европа бара раскимување на концесиите за хидроцентралите. Зошто власта не ги прифаќа барањата на Советот на Европа за раскин на договорот за концесиите, а го прифаќа барањата за влез на Бугарите во Уставот?
Ако е толку владата за ЕУ, ајде да ги спроведеме сите препораки ОСВЕН влез на бугарското племе во Устав, па да нема ЕУ за што да се фати и да наоѓа замерки? Зошто власта бара отстапки за да и прогледаат за се низ прсти за се, а профаќа само Бугави во Устав? Ајде нека се спроведат сите препораки, па да кажеме дека се е исполнето (99.7%) а за остатокот 0.3% не планираме да внесеме Бугари во Уставот. Владата спротивно на барањата на ЕУ гради хидеоцентрали на сред национали паркови, нелегално запира извршување на 4.5 милиони евра на долг на фирмите на Заеви, но само прифаќа бугаризација. Ајде да буде обрарно, време е државата да расчисти со криминалите на фирмите на Заеви, со хидро-бизнисите кои ја уништуваат природата, но и да ги одбие срамните барања за бугарското племе во Уставот.

НЕ ЗА ХИДРОЦЕНТРАЛИ!
НЕ За вулгари в Устав!".

Во прилог на таквата објавата е споделена вест од интернет порталот на [redacted] односно со наслов „Се стега обрачот околу малите хидроцентрали во Маврово" со адреса на интернет врска: https://www.dw.com/mk/novi-barana-da-se-ukinat-malite-hidrocentrali-vo-mavrovo-i-da-zapre-legalizacijata-na-divogradbi-vo-ohrid/a-63970488 .

На крајот во претставката се наведува дека врз основа на горенаведеното, [redacted] Скопје и предлага на Комисијата за спречување и заштита од дискриминација, да донесе мислење, со кое се утврдува повикување, поттикнување и инструкција за дискриминација и вознемирување, кон граѓаните на РСМ со бугарска самосвест, со препорака лицето [redacted] во иднина да не објавува навредливи содржини кои повикуваат и поттикнуваат дискриминација, вознемирување и ширење говор на омраза и истиот јавно да се извини на својот профил на кон граѓаните на Р. С. Македонија со бугарска самосвест, јавно да се извини на социјалната мрежа „FACEBOOK" и да ја отстрани таквата содржина.

Комисијата до [redacted] уредно преку пошта достави допис, односно Барање бр. 08-755/2 на 16.11.2023, со цел согласно член 24 став 7 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, истиот да се изјасни за наводите содржани во претставката. Именуваниот, иако уредно известен за дописот, истиот не го подигнал дописот од поштата во предвидениот рок за тоа, а со тоа и не се изјасни по однос на наводите во претставката.

Дискриминација согласно член 6 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, претставува секое разликување, исклучување, ограничување или давање првенство што се заснова на дискриминаторска основа, со сторување или несторување, што имаат за цел или резултат спречување, ограничување, признавање, уживање или остварување на правата и слободите на одредено лице или група на еднаква основа со други.

Во смисла на член 5 од истиот Закон, се забранува секоја дискриминација врз основа на раса, боја на кожа, потекло национална или етничка припадност, пол, род, сексуална ориентација, родов идентитет, припадност на маргинализирана група, јазик, државјанство, социјално потекло, образование, религија или верско уверување, политичко уверување, друго уверување, попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба, лично својство и општествен статус или која било друга основа.

Согласно член 8 став 1 пак, од наведениот Закон, директна дискриминација постои кога со едно лице или со група се постапува, се постапувало или би се постапувало понеповолно во однос на друго лице или група во фактичка или можна споредлива или слична ситуација, врз дискриминаторска основа.

Повторена дискриминација, согласно член 4 став 1 точка 11 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, е дискриминација вршена кон едно лице или група повеќепати, врз исти дискриминаторски основи, додека согласно точка 12 од истиот став продолжена дискриминација е дискриминација што е вршена врз едно лице или група непрекинато, во подолг временски период, врз дискриминаторски основи.

Во согласност со член 9 од Законот, повикување, поттикнување и инструкција за дискриминација е секоја активност со која посредно или непосредно се повикува, охрабрува, дава упатства или поттикнува да се изврши дискриминација врз дискриминаторска основа.

Согласно член 10 став 1 од наведениот Закон, вознемирување е секое несакано постапување кон лице или група лица врз дискриминаторски основи што има за цел или последица, повреда на достоинството или создавање на заканувачка, непријателска, понижувачка или застрашувачка средина, пристап или практика.

Комисијата ценејќи ги наводите во претставката, како и содржината на објавата го утврди следното:

Анализирајќи ја содржината на објавата, Комисијата утврди дека истата е направена во контекст на одредени актуелни настани и случувања во период околу објавувањето на содржината. Истата се однесува на настани во врска со изградба на енергетски капацитети за производство на електрична енергија во контекст на еколошки активизам, притоа релативизирајќи го со одредени актуелни политички настани или процеси поврзани со националната надворешна политика. Следствено, Комисијата утврди елементи на вознемирување во смисла на член 10 став 1 од Законот за спречување и заштита од дискриминација.

Имено, според Комисијата користењето на наративот во самиот текст со кој се придодаваат одредени квалификации и епитети на определена група или групи на лица, како во случајот со користење на изразите „бугарското племе", се влијае на чувството на припадност на овие лица кон одредена етничка заедница и го повредува достоинството на истите. Дополнително на тоа, иако, Комисијата во предвид ја има целосната содржина на објавата и нејзиниот контекст, смета дека користењето на наратив од овој вид, на ваков начин практикуван во континуитет и достапен на значително голем дел од јавноста, покрај тоа што предизвикува повреда на достоинството, создава чувство на омраза, односно непријателска, застрашувачка и понижувачка средина, пристап или практика кон определена група на лица. Комисијата е на ставот дека, иако од самата содржина на објавата првично не може да се увиди намера за поттикнување на дискриминација, сепак во насока на претходното дека во континуитет резултира со посериозни последици врз конкретната група на лица, како и дека објавата е јавно достапна на околу 40 илјади следбеници на страната, истата сама по себе претставува и резултира со поттикнување на дискриминација врз граѓаните со бугарско национално самосознание.

Дополнително на тоа, Комисијата го цени, со Уставот на РСМ и меѓународните акти, загарантираното право, односно слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, како и слободата на говор, но исто така во предвид ја има и меѓународната судска пракса, пред се праксата на Европскиот суд за човекови права која се однесува на практикувањето на овие слободи и нивното ограничување. При оправдувањето на мерките кои во одредена мера ги санкционираат, односно ограничуваат горенаведените слободи, во предвид се земаат следните елементи: можноста правото да биде условено или санкционирано да е јасно утврдена и предвидена во правен пропис, истото да има легитимна цел и изречената мерка да ја оправдува целта, односно да го ограничи правото во онаа мера доволна за отстранување на повредата и предизвиканите штетни последици.
Следствено на наведеното, токму во членот 10 од Европската конвенција за заштита на човековите права, кој се однесува на слободата на изразување, во ставот 2 е утврдено дека остварувањето на таквата слобода вклучува обврски и одговорности и може да биде предмет на одредени услови, ограничувања и санкции кои во едно демократско општество претставуваат неопходни мерки, меѓу другото, за заштита на угледот или правата на другите.

ул. Даме Груев 1, 1000 Скопје, Република Северна Македонија
Dame Gruev 1, 1000 Skopje, Republic of North Macedonia
+389 23232368;
+389 23216892
www.kszd.mk
contact@kszd.mk

Во таа смисла, горенаведениот објавен текст, пред се имајќи го во предвид користениот наратив, несомнено претставува вознемирување во смисла на член 10 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, при што се повредува достоинството и се создава понижувачка и непријателска средина за оваа група на лица.
Согласно истиот Закон, вознемирувањето е определено како противправно дејство – прекршок за што е предвидена и соодветна санкција, додека Комисијата согласно член 27 став 2 од Законот дава препорака како мерка за отстранување на истото.
Како легитимна цел за таквата препорака, односно мерка е отстранување на повредата на достоинството, односно елиминирањето на понижувачката и непријателска средина за оваа група на лица, со што се исполнуваат елементите така објавениот текст да не е во линија со загарантираните горенаведени слободи, туку напротив истиот да биде ограничен и санкциониран во смисла на член 10 став 2 од Европската конвенција за заштита на човековите права, а согласно праксата на Европскиот суд за човекови права (Pavel Ivanov v. Russia 35222/04, Vejdeland and others v. Sweden 1813/07, Beizaras and Levickas v. Lithuania 41288/15 итн.) Дотолку што таквиот текст е во спротивност со основните вредности кои произлегуваат од човековите права и слободи, а тоа се недискриминацијата, толеранцијата и социјалниот мир.
Дополнително на наведеното, Европскиот суд за човекови права востановил дека иако според член 10 став 2 од Конвенцијата постои мал опсег за ограничувања на политичкиот говор или на дебата за прашања од јавен интерес, на државите вообичаено им е достапна поширока маргина на вреднување кога ја регулираат слободата на изразување во врска со прашања кои можат да ги навредат интимните лични убедувања (Wingrove v. the United Kingdom 17419/90, Lindon, Otchakovsky-Laurens and July v. France 21279/02 и 36448/02). Следствено на тоа, според Судот еден од клучните фактори во оценката на изјави е и политичката или социјалната позадина против кои се дадени одредени изјави, меѓу кои на пр. односи со национални малцинства како во случајот на Balsyte-Lideikiene v. Lithuania 72596/01.

Оттука, Комисијата согласно горенаведеното цениме дека нејзината одлука е во согласност со воспоставената пракса на Европскиот суд за човекови права без притоа, истата да претставува повреда на слободите и правата поврзани со говорот, мислата и изразувањето.

Согласно горенаведеното, Комисијата одлучи како и во диспозитивот на мислењето.

Врз основа на донесеното мислење, Комисијата во согласност со член 27 став 2 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, ја дава следната:

Република Северна Македонија

КОМИСИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ
И ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА

Republika e Maqedonisë së Veriut

KOMISIONI I PARANDALIMIT
DHE I MBROJTJES NGA DISKRIMINIMI

ПРЕПОРАКА

1. СЕ ПРЕПОРАЧУВА на [redacted] со адреса на [redacted] Гевгелија, во рок од 30 дена од денот на добивањето на ова мислење да ја избрише спорната објавена содржина на страната [redacted] на социјалната мрежа „FACEBOOK“ на 01.09.2023 година и за истото да ја извести Комисијата.

2. СЕ ПРЕПОРАЧУВА на [redacted] како сопственик и одговорно лице на интернет порталот со поддомен [redacted] и на страната [redacted] на социјалната мрежа „FACEBOOK“, јавно да се извини на лицата од диспозитивот на ова мислење со објава на профилот на страната [redacted] на социјалната мрежа „FACEBOOK“ и за истото да ја извести Комисијата.

3. СЕ ПРЕПОРАЧУВА на [redacted] во иднина да се воздржи од вакви објави во јавните медиуми, односно интернет портали и социјални мрежи.

НАПОМЕНА: Комисијата го следи извршувањето на мислењата и препораките за конкретните случаи на дискриминација, сè до нивното исполнување. Доколку субјектите кон кои е упатена препораката не постапат по истата, Комисијата има законска надлежност да поднесе барање за покренување на прекршочна постапка пред надлежниот суд за прекршоци, согласно член 27, став 4 од Законот за спречување и заштита од дискриминација.

Комисија за спречување и заштита
од дискриминација,
Претседател,
Игор Јадровски

Доставено до:

1. [redacted]
3. *Архива на Комисијата*